

Handläggare
Faniel Zerai
Telefon: 08-50829398

Till
Kommunstyrelsen

Stöd till barnfamiljer

Initiativärende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande:

Att barnfamiljer som har rätt till det av regeringen föreslagna tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget, får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd efter prövning enligt 4 kap. 2 § SoL i enlighet med detta tjänsteutlåtande, under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag.

Sammanfattning

Regeringen har i vårändringsbudgeten föreslagit en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag till och med den 31 december 2023. Regeringen föreslår även en höjning av tilläggsbidraget från den 1 juli 2023.

Stadsledningskontoret är positiv till att regeringen förlänger och höjer bostadsbidraget till barnfamiljer men anser det olyckligt att det inte finns några förtydligande i hur barnfamiljer med försörjningsstöd och bostadsbidrag ska få tillgodogöra sig den statliga satsningen. Barnfamiljer med små ekonomiska marginaler, som de som uppbär försörjningsstöd, är särskilt utsatta när levnadsomkostnaderna ökar.

Stadsledningskontoret föreslår att barnfamiljer som har rätt till det föreslagna tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd vid en prövning enligt 4 kap. 2 § SoL under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag.

Stadsledningskontorets förslag kommer innebära att staden går miste om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd som höjningen av bostadsbidraget skulle innebära. Kostnaden för ekonomiskt bistånd väntas istället ha samma nivå som hade varit utan den statliga satsningen. Förslaget kommer dock även innebära

att barnhushåll med försörjningsstöd och bostadsbidrag kommer kunna tillgodogöra sig det tillfälliga tilläggsbeloppet i bostadsbidraget, vilket ger en positiv skillnad i det enskilda hushållets disponibla inkomst.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta i med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bakgrund

Mot bakgrund av det ekonomiska läget med stigande allmän prisnivå och kraftigt ökade levnadsomkostnader för många hushåll har Riksdagen infört ett tidsbegränsat tilläggsbidrag inom bostadsbidraget riktat till barnfamiljer med låga inkomster. Höjningen trädde i kraft den 1 juli 2022 och tilläggsbidraget lämnas under en begränsad period från juli 2022 till juli 2023. Regeringen föreslår i vårändringsbudgeten en förlängning och en förstärkning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag till och med den 31 december 2023.

Riksdagen förväntas fatta beslut om förslagen i vårändringsbudgeten den 20 juni 2023.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets välfärdsavdelning och juridiska avdelning.

Ärendet

Den stigande allmänna prisnivån har gjort att många hushåll fått kraftigt ökade levnadsomkostnader. Detta urholkar hushållens köpkraft och ökar risken för många hushåll att få en mer ansträngd ekonomi. Barnfamiljer med låg inkomst och små ekonomiska marginaler är särskilt utsatta. När det tillfälliga tilläggsbeloppet om 25 procent av det preliminära bostadsbidraget till barnfamiljer infördes innebar det en minskning av försörjningsstödet för barnfamiljer med bostadsbidrag med samma belopp som tilläggsbeloppet. Dessa familjer fick alltså i praktiken inte del av tillägget. Det finns därför skäl att ge stöd till ekonomiskt utsatta barnfamiljer så att de kan klara sina boendekostnader trots höjda levnadsomkostnader till följd av höjda priser.

Regeringen har i vårändringsbudgeten föreslagit en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag till och med den 31 december 2023. Regeringen föreslår även en höjning av tilläggsbidraget från den 1 juli 2023. Tilläggsbidraget lämnas i dag månadsvis med ett belopp om 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. I vårändringsbudgeten föreslås att den procentsatsen ska höjas till 40 procent från och med samma

tidpunkt, vilket innebär en ökning av tilläggsbidragets maximala belopp till 2 100 kronor per månad jämfört med nuvarande 1 325 kronor. När det gäller barnhushåll med försörjningsstöd blir den ekonomiska situationen fortsatt oförändrad eftersom det ekonomiska biståndet minskas i samma utsträckning som tilläggsbidraget höjer bostadsbidraget.

I 4 kap 1 § SoL framgår det att ekonomiskt bistånd ges till den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Biståndet består av två delar, försörjningsstöd och bistånd till livsföringen i övrigt. Av Socialstyrelsens handbok framgår att försörjningsstödet ska tillgodose hushållens mer regelbundna utgifter per månad och att det består av två delar. Den ena delen täcks av riksnormen som beslutas av regeringen varje år. Den ska täcka kostnader som är någorlunda lika för alla och gäller i hela landet, till exempel livsmedel, kläder och förbrukningsvaror. Den andra delen prövas individuellt och utgörs av skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening eller arbetslöshetskassa. Ekonomiskt bistånd ska endast betalas ut om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Utöver inkomster kan andra sätt vara bland annat socialförsäkringsförmåner. Det innebär att om den bidragssökande inkomster via socialförsäkringsförmåner, såsom bostadsbidrag, ökar så minskar försörjningsstödet i motsvarande mån.

Socialnämnden har också möjlighet att ge bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL om det finns skäl för det. Bestämmelsen i 4 kap. 2 § SoL medför således inte någon rättighet för den enskilde eller skyldighet för kommunerna, utan endast en befogenhet för kommunerna att ge bistånd utöver sitt ansvar enligt 4 kap 1 § SoL. Det innebär att med stöd av 4 kap 2 § SoL kan kommunen besluta att personer med visst behov kan få en viss insats inom ramen för socialtjänst som ett komplement till insats som beviljas med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL

Skäl för bistånd utöver 4 kap. 1 § SoL

De barnfamiljer som enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken får det tillfälliga tilläggsbidraget och som är i behov av ekonomiskt bistånd för sin försörjning kommer genom en prövning enligt 4 kap. 1 § SoL inte få sådant utökad stöd för sina levnadsomkostnader som tilläggsbidraget syftar till i och med att det ekonomiska biståndet kommer att reduceras i motsvarande mån. Syftet med stödet som införts och som regeringen nu föreslår förlänga samt förstärka kommer därför inte att uppnås för dessa familjer. Det finns därför särskilda skäl att ge bistånd utöver skälig

levnadsnivå för barnfamiljer som beviljas det tillfälliga tilläggsbidraget så att de uppnår samma ekonomiska fördel som de barnfamiljer som har rätt till tilläggsbidraget men som inte är i behov av ekonomiskt bistånd.

Beslut enligt 4 kap. 2 § SoL

Bistånd enligt 4 kap 2 § SoL baseras på kommunala riktlinjer. Justitieombudsmannen (JO) har dock ansett att en prövning som baseras på kommunala riktlinjer alltid ska föregås av en prövning enligt 4 kap 1 § SoL. Detta för att tydliggöra rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och för att den enskilde ska kunna överklaga beslutet om bistånd hos förvaltningsrätten. Ett beslut om ekonomiskt bistånd där bostadsbidrag inte har räknats med som en inkomst baserat på kommunala riktlinjer kan endast laglighetsprövas. Ett beslut om ekonomiskt bistånd där tilläggsbeloppet har avräknats från inkomsterna ska normalt inte beviljas inom ramen för 4 kap. 1 § SoL då det som regel inte krävs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Därför behöver en rätt till biståndet enligt 4 kap 1 § SoL direkt följas av en prövning av rätt till insatsen enligt 4 kap 2 § SoL utifrån nu beslutade anvisningar för att önskad effekt ska uppnås.

Genomförande

Beviljande av bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL för att barnfamiljer med försörjningsstöd ska få del av bostadsbidragets tilläggsbelopp kommer att kräva förändrade arbetssätt. Det är viktigt att ett beslut om detta kommuniceras till stadsdelsförvaltningarna på ett sådant sätt att det säkerställer att handläggningen sker på ett likartat sätt vid de olika stadsdelsförvaltningarna. Socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna vid införandet i syfte att säkerställa en likställd handläggning av ekonomiskt bistånd för barnfamiljer som erhåller bostadsbidrag.

Arbetssättet kan medföra en viss ökad belastning för handläggare och chefer och en risk för fel i handläggningen eftersom två beslut behöver fattas i varje ärende som rör barnfamiljer med rätt till tilläggsbidrag inom bostadsbidraget. Vidare finns det risk att biståndstagarna har svårt att förstå vad som gäller vid besked om flera beslut. Det blir därför viktigt att verksamheterna säkerställer sina arbetsrutiner, är tydliga med sin kommunikation till biståndstagarna och ser över sin delegation så att den är anpassad utifrån det nya tillfälliga arbetssättet.

Likställighetsprincipen enligt kommunallagen

När det gäller kommunalt gynnande av barnfamiljer i behov av ekonomiskt bistånd i förhållande till andra grupper i behov av försörjningsstöd i kommunen har Högsta förvaltningsdomstolen

uttalat att så länge kommunmedlemmar som befinner sig i samma situation behandlas lika, är likställighetsprincipen inte något hinder för ett kommunalt beslut om att en höjning av barnbidraget inte skulle räknas med vid beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (RÅ 2005 not 21).

Ekonomiska konsekvenser

Enligt regeringens förslag kommer bostadsbidraget, liksom tilläggsbidraget, nå cirka 111 000 barnfamiljer varje månad och kostnaden för detta juli-december 2023 beräknas till 720 miljoner kronor. Det innebär att tilläggsbidraget om 40 procent förväntas i snitt bli cirka 1 100 kronor per enskilt hushåll i riket. För Stockholms del blir snittet per enskilt hushåll som tilläggsbidraget vänder sig till högre då hyrorna i staden generellt är högre än riket.

Utifrån underlag från Sweco, som hämtat sina uppgifter från stadens sociala system, beräknas stadens utbetalda försörjningsstöd för det föreslagna tillfälliga tilläggsbidraget, efter att hänsyn tagits till maxbeloppet, antalet barnhushåll med ekonomiskt bistånd samt de faktiska bostadsbidragen till målgruppen, uppgå till 12 miljoner kronor för perioden 1 juli-31 december. Uppgifterna som beräkningen baseras på är ett genomsnitt från perioden september 2022 – februari 2023.

Stadens beräknade kostnad för att barnfamiljer med bostadsbidrag får avräkna sig tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd juli-december 2023	
Antal hushåll	1 385 st
Bostadsbidrag	3 615 kr
Tilläggsbelopp 40 %	1 445 kr
Kostnad juli-dec 2023	12 mnkr

Om tilläggsbidraget tas bort efter årsskiftet kommer hushållets bostadsbidrag att minska medan försörjningsstödet ligger kvar på samma nivå, förutsatt att allt annat är lika. Skulle tilläggsbidraget däremot förlängas och fortsätta in under 2024 behöver kommunfullmäktige fatta ett nytt beslut om staden ska fortsätta pröva om det finns förutsättningar att bevilja bistånd med stöd av 4 kap. 2 § SoL. Vid en sådan förlängning menar stadsledningskontoret på att det kan komma få större ekonomisk påverkan för staden då en lågkonjunktur väntar vilket skulle kunna innebära att fler hushåll har rätt till ekonomiskt bistånd. Vidare kommer riksnormen öka vilket också kan leda till ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret föreslår att barnfamiljer som har rätt till det föreslagna tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd efter prövning enligt 4 kap. 2 § SoL under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag, det vill säga 1 juli-31 december 2023.

Stadsledningskontoret är positiv till att regeringen föreslår att förlänga och höja bostadsbidraget till barnfamiljer men anser det olyckligt att det inte finns några förtydligande i hur barnfamiljer med försörjningsstöd och bostadsbidrag ska få tillgodoräkna sig den statliga satsningen.

Förslaget syftar till att stärka ekonomiskt utsatta barnfamiljer, vilket är i linje med och förväntas stärka barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Barn har enligt barnkonventionens artikel 26 rätt till skälig levnadsstandard, till exempel bostad, kläder och mat. Vidare har barn enligt artikel 27 rätt till social trygghet samt till statligt stöd, ifall föräldrar eller annan vårdnadshavare saknar tillräckliga resurser. Stadsledningskontoret anser att det ger ytterligare skäl till att staden tillfälligt gör avsteg från gällande riktlinjer för ekonomiskt bistånd så att barnfamiljer som har rätt till det tidsbegränsade tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd vid en prövning enligt 4 kap. 2 § SoL.

Riksdagen fattar beslut om vårändringsbudgeten först 20 juni 2023 och stadsledningskontoret vill betona att stadsledningskontorets förslag ska gälla förutsatt att beslutet om förlängning och höjning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget, i enlighet med regeringens förslag, röstas igenom i riksdagen.

Enligt 4 kap. 2 § SoL får socialnämnden ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL om det finns skäl för det men stadsledningskontoret vill framhäva att det ur rättssäkerhetssynpunkt är viktigt att staden, när den får en ansökan om ekonomiskt bistånd, först prövar denna enligt 4 kap. 1 § SoL. Det ger den enskilde möjligheten att överklaga ett eventuellt avslagsbeslut enligt förvaltningslagen.

Stadsledningskontorets förslag kommer innebära att staden går miste om minskade kostnader för ekonomiskt bistånd och istället väntas ha samma kostnadsvolym som hade varit utan den statliga satsningen. Den prognostiserade minskade kostnaden som uteblir är cirka 12 miljoner kronor. Stadsledningskontoret vill betona att antal

hushåll och storleken på bostadsbidraget för målgruppen fluktuerar vilket gör prognosen för kostnaden extra utmanande. Vidare föreslår stadsledningskontoret att nämnderna ska kompenseras för den uteblivna besparingen. Kompensationen fördelas till samtliga nämnder i samband med tertialrapport 2.

Förslaget kommer ge barnhushåll med försörjningsstöd och bostadsbidrag möjlighet att dra nytta av det tillfälliga tilläggsbeloppet i bostadsbidraget och ge en positiv skillnad i det enskilda hushållets disponibla inkomst.

Vid en eventuell ytterligare förlängning av tilläggsbidraget som i sådant fall skulle påverka år 2024 skulle kommunfullmäktige behöva fatta ett nytt beslut då stadsledningskontorets nuvarande förslag endast avser perioden 1 juli-31 december.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att barnfamiljer som har rätt till det av regeringen tidsbegränsade förstärkta tilläggsbidraget inom bostadsbidraget får avräkna tilläggsbidraget vid beräkning av ekonomiskt bistånd efter prövning enligt 4 kap. 2 § SoL, i enlighet med detta tjänsteutlåtande, under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag.

Fredrik Jurdell
Stadsdirektör

Jonas Lauri
Avdelningschef